

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)
της 9ης Ιουλίου 1999 *

Στην υπόθεση T-231/97,

New Europe Consulting Ltd, εταιρία ιρλανδικού δικαίου, με έδρα στο Δουβλίνο,

Michael P. Brown, διαχειριστής της New Europe Consulting Ltd, κάτοικος Ballinasloe, County Galway (Ιρλανδία),

εκπροσωπούμενοι από τους Alberic De Roeck και Benjamin De Roeck, δικηγόρους Αμβέρσας, Lange Lozanastraat, 2 (Βέλγιο),

ενάγοντες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τη Marie-José Jonczy, νομικό σύμβουλο, και Maurits Lugard, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

εναγομένης,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

που έχει ως αντικείμενο αίτηση αποκατάστασης της ζημίας που προξένησε στους ενάγοντες η αντικανονική συμπεριφορά που επέδειξε απέναντί τους η Επιτροπή στα πλαίσια του προγράμματος PHARE,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. M. Moura Ramos, Πρόεδρο, V. Tiili και P. Mengozzi, δικαστές,

γραμματέας: A. Mair, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Μαρτίου 1999,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Νομικό και πραγματικό πλαίσιο της διαφοράς

1 Το πρόγραμμα PHARE, το οποίο στηρίζεται στον κανονισμό (ΕΟΚ) 3906/89 του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 1989, σχετικά με την οικονομική ενίσχυση υπέρ της Δημοκρατίας της Ουγγαρίας και της Λαϊκής Δημοκρατίας της Πολωνίας (ΕΕ L 375, σ. 11), όπως τροποποιήθηκε προκειμένου να επεκταθεί η οικονομική ενίσχυση και σε άλλες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, με τους κανονισμούς (ΕΟΚ) 2698/90 του Συμβουλίου, της 17ης Σεπτεμβρίου 1990 (ΕΕ L 257, σ. 1), 3800/91 του Συμβουλίου, της

23ης Δεκεμβρίου 1991 (ΕΕ L 357, σ. 10), 2334/92 του Συμβουλίου, της 7ης Αυγούστου 1992 (ΕΕ L 227, σ. 1), 1764/93 του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 1993 (ΕΕ L 162, σ. 1), 1366/95 του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1995 (ΕΕ L 133, σ. 1), 463/96 του Συμβουλίου, της 11ης Μαρτίου 1996 (ΕΕ L 65, σ. 3), και 753/96 του Συμβουλίου, της 22ας Απριλίου 1996 (ΕΕ L 103, σ. 5), αποτελεί το πλαίσιο εντός του οποίου η Ευρωπαϊκή Κοινότητα διοχετεύει την οικονομική ενίσχυση προς τις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, για τη διεξαγωγή δραστηριοτήτων που προορίζονται να υποστηρίξουν τη διαδικασία οικονομικής και κοινωνικής μεταρρυθμίσεως που είναι υπό εξέλιξη στις χώρες αυτές.

- 2 Η εταιρία New Europe Consulting Ltd (στο εξής: NEC ή ενάγουσα) έθεσε σε εφαρμογή, από το 1991 και μετέπειτα, πολλά σχέδια παροχής συμβουλών διαχειρίσεως στα πλαίσια του προγράμματος PHARE. Ο δεύτερος ενάγων M. P. Brown είναι ο διαχειριστής της NEC.
- 3 Το 1994, η NEC επελέγη για να θέσει σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα εκπαίδευσως προέδρων διοικητικών συμβουλίων στην Ουγγαρία (Board chairmen training programme).
- 4 Στις 27 Μαρτίου 1995, η Επιτροπή έλαβε έκθεση του Szoroko, υπαλλήλου της Ουγγρικής Κυβερνήσεως, και της Ravel, συντονίστριας του προγράμματος στην Ουγγαρία, η οποία ανέφερε ορισμένες δυσκολίες που συνάντησε η NEC κατά τη γενική οικονομική εκτέλεση του προγράμματος αυτού.
- 5 Στις 12 Απριλίου 1995, ο υπεύθυνος του εν λόγω προγράμματος υπάλληλος της Επιτροπής απηύθυνε στους συντονιστές του προγράμματος στην Πολωνία, στη Δημοκρατία της Τσεχίας, στην Ουγγαρία και στη Ρουμανία τηλεομοιοτυπία (στο εξής: επίδικη τηλεομοιοτυπία) η οποία ανέφερε ότι: «αν και παρουσίαζε πολύ ενδιαφέρουσες προσφορές και ικανοποιητικά εκπαιδευτικά προγράμματα, η NEC δεν παρουσίαζε το ελάχιστον επίπεδο οικονομικής εγγυήσεως που θα της επέτρεπε να θεωρηθεί ως αξιόπιστος συνεργάτης». Διευκρίνιζε ότι η NEC, στα πλαίσια της εκτελέσεως συμβάσεως στην Ουγγαρία «είχε συστηματικά παραλείψει να πληρώσει τους προμηθευτές της, αναγκάζοντας με τον τρόπο αυτό το εκεί προσωπικό της Επιτροπής να αντιμετωπίζει συνεχώς δικαιολογημένα αιτήματα εξ ονόματος των ουγγρικών αρχών». Η Επιτροπή, πληροφορηθείσα ότι η NEC είχε την πρόθεση να προτείνει τις υπηρεσίες της σε άλλες χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, συνιστούσε έντονα σε

αυτές να μη λάβουν υπόψη τις προερχόμενες από την εταιρία αυτή προσφορές, ώστε να αποφευχθεί κάθε πρόβλημα ικανό να αμαυρώσει την εικόνα του προγράμματος PHARE. Ζητούσε τέλος από τις χώρες αυτές να διαβιβάσουν το μήνυμά της σε κάθε άλλο πρόσωπο που θα μπορούσαν να αφορούν οι υπό διαχείριση εκπαιδευτικές δραστηριότητες.

6 Έκτοτε, η NEC δεν επελέγη πλέον για κανένα από τα εκτελούμενα σχέδια στα πλαίσια του προγράμματος PHARE, με την εξαίρεση ενός προγράμματος αναδιαρθρώσεως επιχειρήσεων και αναπτύξεως του ιδιωτικού τομέα στη Ρουμανία (Entreprise restructuring and private sector development program), στο οποίο συμμετέχε ως υπεργολάβος και υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου του Δουβλίνου.

7 Ο Μ. Ρ. Brown, ο οποίος έλαβε εν τω μεταξύ γνώση της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, αφού ζήτησε επανειλημμένα συναντήσεις από τις υπηρεσίες της Επιτροπής και απαίτησε τη διεξαγωγή έρευνας, συνάντησε τελικά, στις 29 Ιανουαρίου 1996, τον υπεύθυνο των οριζόντιων προγραμμάτων της Γενικής Διευθύνσεως «Εξωτερικές Σχέσεις: Ευρώπη και νέα ανεξάρτητα κράτη, κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφάλειας, εξωτερική υπηρεσία» της Επιτροπής (ΓΔ ΙΑ). Ο τελευταίος αυτός απηύθυνε στις 11 Απριλίου 1996 μία δεύτερη τηλεομοιοτυπία (στο εξής: διορθωτική τηλεομοιοτυπία) σε όλες τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως, στην οποία δήλωνε ότι, κατόπιν έρευνας, δεν προέκυψε κανένα αποδεικτικό στοιχείο που να δικαιολογεί τους βαρείς χαρακτηρισμούς της επίδικης τηλεομοιοτυπίας η οποία, κατά την άποψή του, ισοδυναμούσε με κατάταξη της ενάγουσας σε έναν «μαύρο κατάλογο». Επιθυμούσε κατά συνέπεια να διορθώσει την άποψη της Επιτροπής σχετικά με τη NEC και συνιστούσε την άρση κάθε ενδεχόμενου αποκλεισμού από τους συνοπτικούς καταλόγους. Προσέθετε ότι θα ήταν ευκαίιο, «πριν από την υπογραφή συμβάσεως [με τη NEC] ή με άλλες μικρές επιχειρήσεις, τα ζητήματα που αναφέρονται στους διαθέσιμους πόρους να συζητούνται όταν ανακύπτουν και πριν καταστούν ικανά να διακυβεύσουν την επιτυχία ενός ορισμένου προγράμματος».

8 Θεωρώντας πάντοτε ότι αποκλείσθηκε αδίκως από τα εκτελούμενα στα πλαίσια του προγράμματος σχέδια και παρά την πραγματοποιηθείσα διόρθωση, η NEC ήλθε εκ νέου σε επαφή με την Επιτροπή. Η τελευταία της απάντησε, με τηλεομοιοτυπία της 16ης Απριλίου 1997, ότι εφόσον υπερπηδήθηκαν οι δυσκολίες της εταιρίας στην Ουγγαρία, δεν είχε κανένα λόγο να την αποκλείσει από τα προγράμματά της και ότι δεν υπήρχε κανένας μαύρος κατάλογος στον οποίο είχε καταταγεί η εταιρία.

Διαδικασία

- 9 Με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 5 Αυγούστου 1997, οι ενάγοντες άσκησαν την παρούσα αγωγή αποζημιώσεως.
- 10 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τέταρτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία. Στο πλαίσιο μέτρων οργάνωσης της διαδικασίας, το Πρωτοδικείο κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν γραπτώς σε ορισμένες ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα πριν από την επ' ακροατηρίου συζήτηση.
- 11 Οι διάδικοι αγόρευαν κατά τη συνεδρίαση της 11ης Μαρτίου 1999.

Αιτήματα των διαδίκων

- 12 Οι ενάγοντες ζητούν από το Πρωτοδικείο:

— να κρίνει την αγωγή παραδεκτή και βάσιμη·

- να υποχρεώσει την Επιτροπή να τους καταβάλει αποζημίωση συνολικού ποσού 4 100 000 ευρώ, πλέον τόκων από της επελεύσεως του ζημιογόνου γεγονότος, ήτοι από 12ης Απριλίου 1995, και από της δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως, εκ των οποίων:
    - 1 εκατομμύριο ευρώ υπέρ της NEC λόγω της υλικής ζημίας που υπέστη και 3 εκατομμύρια ευρώ λόγω της δυσφημήςεώς της·
    - 100 000 ευρώ υπέρ του M. P. Brown λόγω της ηθικής βλάβης την οποία υπέστη·
  - να υποχρεώσει επίσης την εναγομένη να αποκαταστήσει τη φήμη της ενάγουσας εταιρίας, απευθύνοντας έγγραφο σε όλους τους υπεύθυνους της Επιτροπής και των μονάδων διαχειρίσεως του προγράμματος PHARE στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, στο οποίο να επαναλαμβάνεται το διατακτικό της παρούσας αποφάσεως·
  - να καταδικάσει επίσης την εναγομένη στο σύνολο των δικαστικών εξόδων.
- 13 Η εναγομένη ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την αγωγή ως αβάσιμη·
  - να καταδικάσει τους ενάγοντες στα δικαστικά έξοδα.

Επί των αιτημάτων αποζημιώσεως

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 14 Οι ενάγοντες ζητούν, σύμφωνα με το άρθρο 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 288, δεύτερο εδάφιο, ΕΚ), που διέπει την εξωσυμβατική ευθύνη της Κοινότητας, να αποκαταστήσει η τελευταία τη ζημία που προξένησαν τα όργανα ή οι υπάλληλοί της κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.
- 15 Υποστηρίζουν, πρώτον, ότι, απευθύνοντας στις 12 Απριλίου 1995 την επίδικη τηλεομοιοτυπία σε όλους τους υπεύθυνους εκπαιδεύσεως κατά τη διαχείριση του προγράμματος PHARE, βάσει και μόνο των ισχυρισμών της Ravel, η Επιτροπή παραβίασε πολλές γενικές αρχές του κοινοτικού δικαίου, από τις οποίες ειδικότερα την αρχή της αναλογικότητας. Επιπλέον, αποστέλλοντας την εν λόγω τηλεομοιοτυπία χωρίς να ενημερώσει τους ενάγοντες για τις απευθυνόμενες κατ' αυτών κατηγορίες και χωρίς να προβεί σε εμπεριστατωμένες έρευνες, η Επιτροπή παρέβη το δικαίωμα ακροασεώς τους καθώς και το καθήκον επιμέλειας και κατάλληλης σταθμίσεως των οικείων συμφερόντων το οποίο υπέχει, και συνεπώς παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως.
- 16 Η επίδικη τηλεομοιοτυπία προξένησε ανεπανόρθωτη ζημία στην εμπορική φήμη της NEC καθώς και στη δραστηριότητά της και στα αποτελέσματα χρήσεως της εταιρίας.
- 17 Η ζημία αυτή προκλήθηκε άμεσα από τη συμπεριφορά της Επιτροπής, διότι, μετά την αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, οι ενάγοντες δεν έγιναν δεκτοί σε όλα τα σχέδια του προγράμματος PHARE για τα οποία είχαν εκδηλώσει το ενδιαφέρον τους. Η ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της αντικανονικής αυτής συμπεριφοράς και της ζημίας που υπέστησαν οι ενάγοντες αποδεικνύεται ιδιαίτερα από το γεγονός ότι, μετά την αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, η προσφορά τους έγινε δεκτή για ένα σχέδιο μόνον όταν υποβλήθηκε υπό την αιγίδα του Πανεπιστημίου του Δουβλίνου.

- 18 Δεύτερον, η Επιτροπή επέδειξε προφανή έλλειψη επιμέλειας διότι, αν και είχε απόλυτα επίγνωση της πλάνης στην οποία υπέπεσε, χρειάστηκε περισσότερο από ένα έτος για να επανορθώσει.
- 19 Τρίτον, η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, στο μέτρο που η διόρθωση στην οποία προέβη δεν συνοδεύθηκε ποτέ από αποτελέσματα. Έχοντας δικαιολογημένη εμπιστοσύνη στα αποτελέσματα της διορθώσεως αυτής, οι ενάγοντες ανέμειναν επί μακρόν πριν προβούν σε νομικά διαβήματα, πράγμα που τους προξένησε πρόσθετη ζημία.
- 20 Η εναγομένη υποστηρίζει ότι καμία από τις τρεις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης δεν πληρούνται εν προκειμένω.
- 21 Πρώτον, ούτε η εναγομένη ούτε κάποιος από τους υπαλλήλους της επέδειξαν παράνομη συμπεριφορά. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, υπό τις συνθήκες της προκειμένης περιπτώσεως, η επίδικη τηλεομοιοτυπία, στηριζόμενη σε έγγραφη καταγγελία σημαντικής συγγκυλικής κυβερνητικής αρχής και του υπεύθυνου συντονιστή του σχεδίου, ήταν απόλυτα δικαιολογημένη. Η Επιτροπή υποστηρίζει ότι ενήργησε συνεπώς κατά τρόπο υπεύθυνο και σύμφωνο με την αποστολή της στο πλαίσιο του προγράμματος PHARE, λαμβάνοντας ένα άμεσο μέτρο ικανό να προλάβει κάθε ενδεχόμενη προσβολή της εικόνας του προγράμματος και να αποτρέψει οικονομικές δυσχέρειες για τα λοιπά προγράμματα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Αφετέρου, δεδομένου ότι η Επιτροπή είχε εμπιστοσύνη στις πληροφορίες του συντονιστή του σχεδίου και του υπαλλήλου της Ουγγρικής Κυβερνήσεως, δεν είχε κανένα λόγο να διεξαγάγει δική της έρευνα πριν αποστείλει την επίδικη τηλεομοιοτυπία.
- 22 Επιπλέον, η εν λόγω τηλεομοιοτυπία δεν συνιστούσε δυσανάλογο μέτρο, δεδομένου ότι οι αμφιβολίες σχετικά με την οικονομική διαχείριση της NEC ήταν αρκούντως σοβαρές ώστε να δικαιολογήσουν μια γενική «προειδοποίηση».

- 23 Η Επιτροπή υποστηρίζει αφετέρου ότι, εν προκειμένω, καμία διάταξη της ισχύουσας ρυθμίσεως και καμία αρχή του δικαίου δεν της επέβαλε την υποχρέωση να ζητήσει την άποψη των εναγόντων. Οι τελευταίοι δεν μπορούν επομένως να επικαλεστούν προσβολή του δικαϊώματός ακροάσεως.
- 24 Τέλος, υποστηρίζει ότι, εν πάση περιπτώσει, δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη του περιεχομένου του εγγράφου που της απεστάλη από ανεξάρτητη κυβερνητική αρχή και από τον επίσης ανεξάρτητο επιτόπιο συντονιστή του σχεδίου.
- 25 Δεύτερον, κατά την άποψη της Επιτροπής, οι ενάγοντες δεν υπέστησαν καμία ζημία δεδομένου ότι, σε ένα σύστημα δημόσιων διαγωνισμών όπως το πρόγραμμα PHARE, οι επιχειρήσεις δεν μπορούν να είναι βέβαιες ότι θα τους ανατεθεί ένα συγκεκριμένο έργο. Κατά συνέπεια, οι ενάγοντες δεν μπορούν να ζητήσουν αποκατάσταση της ζημίας παρά μόνο για τις συγκεκριμένες συμβάσεις στις οποίες η διαδικασία διαγωνισμού είχε ήδη προχωρήσει αρκετά και των οποίων θα ήταν οι βέβαιοι ανάδοχοι, πράγμα που ουδόλως απέδειξαν.
- 26 Ειδικότερα, το γεγονός ότι οι ενάγοντες συμμετέσχαν επί δύο έτη στην προετοιμασία ενός σχεδίου στη Δημοκρατία της Τσεχίας δεν τους παρείχε κανένα δικαίωμα να τους ανατεθεί το έργο αυτό. Εν προκειμένω, οι σχετικές με το εν λόγω σχέδιο προσφορές αποτέλεσαν αντικείμενο αξιολογήσεως σύμφωνα με τους ισχύοντες κανόνες και η προσφορά μιας άλλης επιχειρήσεως κρίθηκε πλέον σύμφωνη προς τις σχετικές προϋποθέσεις.
- 27 Τρίτον, δεν υπάρχει αιτιώδης συνάφεια μεταξύ των ενεργειών αυτών και της υποτιθέμενης ζημίας που υπέστησαν οι ενάγοντες. Διότι το γεγονός ότι δεν επέτυχαν την ανάθεση των έργων απορρέει είτε από την ύπαρξη περισσότερο ανταγωνιστικών προσφορών από τις δικές τους, είτε ενδεχομένως από τις εκτιμήσεις που διατύπωσαν έναντι αυτών με πλήρη ανεξαρτησία οι επιτόπιοι συντονιστές των σχεδίων PHARE.

- 28 Η Επιτροπή καταλήγει ότι, εν πάση περιπτώσει, απέσυρε την «προειδοποίησή» της στις 11 Απριλίου 1996. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη ζημίας που υπέστησαν ενδεχομένως οι ενάγοντες μετά την ημερομηνία αυτή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 29 Κατά πάγια νομολογία, η στοιχειοθέτηση της εξωσυμβατικής ευθύνης της Κοινότητας εξαρτάται από τη συνδρομή ενός συνόλου προϋποθέσεων, ήτοι τον παράνομο χαρακτήρα της προσαπτομένης στα κοινοτικά όργανα συμπεριφοράς, την ύπαρξη πραγματικής και βεβαίας ζημίας καθώς και την ύπαρξη άμεσης αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς του οικείου θεσμικού οργάνου και της προβαλλομένης ζημίας (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Σεπτεμβρίου 1998, T-54/96, *Oleifici Italiani και Fratelli Rubino κατά Επιτροπής*, Σύλλογή 1998, σ. II-3377, σκέψη 66).

Όσον αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της συμπεριφοράς

- 30 Οι ενάγοντες καταγγέλλουν δύο χωριστές ενέργειες της Επιτροπής, δηλαδή, αφενός, την αποστολή της επίδικης τηλεμοιοτυπίας, η οποία πραγματοποιήθηκε χωρίς τη διενέργεια έρευνας και χωρίς οι ενάγοντες να τύχουν ακροάσεως και, αφετέρου, την καθυστέρηση με την οποία πραγματοποιήθηκε η αποστολή διορθώσεως.

- 31 Στα πλαίσια των αιτιάσεών τους κατά της αποστολής της επίδικης τηλεμοιοτυπίας, οι ενάγοντες επικαλούνται, πρώτον, την έλλειψη επιμέλειας την οποία επέδειξε κατά τρόπο γενικό η Επιτροπή, διότι, αφενός, παρέλειψε να διενεργήσει έρευνα και, αφετέρου, δεν τους προσέφερε τη δυνατότητα ακροάσεως και, δεύτερον, παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας διότι η Επιτροπή δεν έπρεπε να αντιδράσει αμέσως στην έκθεση που έλαβε, απευθύνοντας χωρίς τον ελάχιστον έλεγχο προειδοποιητική τηλεμοιοτυπία στους συντονιστές του προγράμματος PHARE. Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι με τις φαινομενικά χωριστές αυτές αιτιάσεις, οι ενάγοντες καταγγέλλουν κατ'

ουσία μία και μόνη συμπεριφορά που συνιστά παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως.

- 32 Οι συμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα PHARE πρέπει να θεωρούνται ως εθνικές συμβάσεις που συνδέουν μόνον το δικαιούχο κράτος και τον επιχειρηματία (απόφαση του Πρωτοδικείου της 26ης Οκτωβρίου 1995, T-185/94, Geotronics κατά Επιτροπής, Συλλογή 1995, σ. II-2795, σκέψη 31· απόφαση του Δικαστηρίου της 22ας Απριλίου 1997, C-395/95 P, Geotronics κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. I-2271, σκέψη 12).
- 33 Απεναντίας, η ευθύνη για τη χρηματοδότηση των σχεδίων έχει ανατεθεί στην Επιτροπή. Επομένως, η περίπτωση πράξεων ή συμπεριφοράς της Επιτροπής, των υπηρεσιών της ή μεμονωμένων υπαλλήλων, στο πλαίσιο αναθέσεως ή εκτελέσεως των σχεδίων που χρηματοδοτούνται δυνάμει του προγράμματος PHARE, οι οποίες επιφέρουν βλάβη σε τρίτους, δεν μπορεί να αποκλεισθεί (προμνημονευθείσα απόφαση της 26ης Οκτωβρίου 1995, Geotronics κατά Επιτροπής, σκέψη 39).
- 34 Συνεπώς, πρέπει να ελεγχθεί αν η Επιτροπή διέπραξε εν προκειμένω σφάλμα ικανό να επισύρει την ευθύνη της Κοινότητας υπό την έννοια του άρθρου 215, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης.
- 35 Είναι βέβαιο ότι η Επιτροπή δεν διενήργησε έρευνα επί των κατηγοριών που περιλαμβάνονταν στην έκθεση του Szorčko και της Raveland ούτε πριν ούτε μετά αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας της 12ης Απριλίου 1995 και ότι η διορθωτική τηλεομοιοτυπία της 11ης Απριλίου 1996 έχει ως έναυσμα τις έρευνες που ο ίδιος ο M. P. Brown ζήτησε επανειλημμένα από τις υπηρεσίες της Επιτροπής, αφού ανακάλυψε τυχαία την αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας.
- 36 Η Επιτροπή δικαιολογεί τη συμπεριφορά της από το γεγονός ότι η καταγγελία βάσει της οποίας διενεργήθηκε η αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας προερχόταν από σημαντική συγγκυβερνητική αρχή και από τον αρμόδιο συντονιστή του σχεδίου, την αξιοπιστία των οποίων δεν μπορούσε να

αμφισβητήσει. Κατά την προφορική διαδικασία, η Επιτροπή προσέθεσε ότι η διενέργεια έρευνας επί της καταγγελίας θα είχε διακυβεύσει τις σχέσεις συνεργασίας με τις αρχές των τρίτων χωρών που συμμετέχουν στα σχέδια τα πραγματοποιούμενα στα πλαίσια του προγράμματος PHARE.

- 37 Το επιχείρημα αυτό δεν μπορεί να γίνει δεκτό.
- 38 Αν και αληθεύει ότι η στενή συνεργασία μεταξύ της Επιτροπής και των κυβερνήσεων των τρίτων χωρών κατά την εφαρμογή των σχεδίων που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του προγράμματος προβλέπεται από τον κανονισμό (Ευρατόμ, ΕΚΑΧ,ΕΟΚ) 610/90 του Συμβουλίου, της 13ης Μαρτίου 1990, για την τροποποίηση του δημοσιονομικού κανονισμού της 21ης Δεκεμβρίου 1977 που εφαρμόζεται στο γενικό προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ L 70, σ. 1), και είναι απαραίτητη για την ορθή πραγματοποίηση των εν λόγω σχεδίων, δεν μπορεί εντούτοις να βαίνει πέρα από τα όρια που τίθενται από τις υποχρεώσεις οι οποίες απορρέουν από την τήρηση, εκ μέρους του οικείου οργάνου, της αρχής της χρηστής διοικήσεως.
- 39 Ειδικότερα, η αρχή της χρηστής διοικήσεως επιβάλλει στην Επιτροπή να προβαίνει σε στάθμιση των διακυβευόμενων συμφερόντων, και ιδίως αυτών των ιδιωτών. Στην προκειμένη περίπτωση, η τήρηση της αρχής αυτής απαιτούσε να διεξαγάγει έρευνα η Επιτροπή επί των υποτιθεμένων αντικατονομικών ενεργειών στις οποίες προέβη η ΝΕΚ και επί των επιπτώσεων που η συμπεριφορά της θα μπορούσε να έχει στην εικόνα της επιχείρησης.
- 40 Το επιχείρημα της Επιτροπής, κατά το οποίο η προστασία της εικόνας του προγράμματος PHARE την υποχρέωνε να λάβει άμεσα μέτρα χωρίς να διατάξει τη διενέργεια έρευνας, δεν μπορεί επίσης να γίνει δεκτό. Και αν ακόμη υποτεθεί ότι τέτοια προστασία απαιτεί τη λήψη άμεσου μέτρου, η Επιτροπή θα μπορούσε να απευθύνει στους συντονιστές του προγράμματος στις λοιπές χώρες μια απλή προσωρινή ενημερωτική ανακοίνωση και να προβεί στη συνέχεια σε έρευνες. Διότι το περιεχόμενο της επίδικης τηλεομοιοτυπίας είναι αναμφίβολα ιδιαίτερα αυστηρό έναντι μιας επιχειρήσεως προς την οποία ουδεμία προειδοποίηση είχε απευθυνθεί.

- 41 Επιπλέον, με την απόφαση της 19ης Μαρτίου 1997, T-73/95, Oliveira κατά Επιτροπής (Συλλογή 1997, σ. II-381), το Πρωτοδικείο έκρινε ότι «η υποχρέωση της Επιτροπής να καταρτίσει μια απόφαση με όλη την απαιτούμενη επιμέλεια και να εκδώσει την απόφασή της βάσει όλων των δυναμένων να ασκήσουν επιρροή στοιχείων απορρέει ειδικότερα από την αρχή της χρηστής διοικήσεως, την αρχή της νομιμότητας και την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως» (σκέψη 32). Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι, έστω και αν η προκειμένη περίπτωση είναι διαφορετική από την περίπτωση της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η ανωτέρω απόφαση Oliveira κατά Επιτροπής, η αρχή της χρηστής διοικήσεως επέβαλλε στην Επιτροπή τις ίδιες υποχρεώσεις επαληθεύσεως των στοιχείων που μπορούσαν να έχουν επίπτωση επί του αποτελέσματος, στο μέτρο που η επίδικη τηλεμοιοτυπία προσήπτε στους ενάγοντες σοβαρές ατασθαλίες και θα μπορούσε να επιφέρει σ' αυτούς σοβαρές οικονομικές συνέπειες (βλ. επίσης απόφαση του Πρωτοδικείου της 14ης Ιουλίου 1997, T-81/95, Interhotel κατά Επιτροπής, Συλλογή 1997, σ. II-1265, σκέψη 63).
- 42 Τέλος, έστω και αν αληθεύει ότι η ισχύουσα κανονιστική ρύθμιση δεν αναγνωρίζει στους υποβάλλοντες προσφορά για την ανάθεση έργου το δικαίωμα ακροάσεως από την Επιτροπή πριν αυτή προβεί στις ενέργειες που είναι κατάλληλες να εξασφαλίσουν την οικονομική διαχείριση των πόρων οι οποίοι προορίζονται για τα σχέδια PHARE, κατά πάγια νομολογία, η τήρηση των δικαιωμάτων άμυνας, στο πλαίσιο οποιασδήποτε διαδικασίας που κινείται εναντίον ενός προσώπου και είναι ικανή να καταλήξει σε βλαπτική γι' αυτό πράξη, συνιστά θεμελιώδη αρχή του κοινοτικού δικαίου, που πρέπει να διασφαλίζεται, ακόμη και εν απουσία ειδικής κανονιστικής ρυθμίσεως. Η αρχή αυτή απαιτεί κάθε πρόσωπο, εναντίον του οποίου μπορεί να ληφθεί βλαπτική απόφαση, να μπορεί να καθιστά δεόντως γνωστή την άποψή του ως προς τα στοιχεία που έγιναν δεκτά σε βάρος του εκ μέρους της Επιτροπής για τη θεμελίωση της επίδικης αποφάσεως (βλ., ιδίως, απόφαση του Πρωτοδικείου της 6ης Δεκεμβρίου 1994, T-450/93, Lisrestal κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1994, σ. II-1177, σκέψη 42, επικυρωθείσα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 24ης Οκτωβρίου 1996, C-32/95 P, Επιτροπή κατά Lisrestal κ.λπ., Συλλογή 1996, σ. I-5373, σκέψη 21).
- 43 Πρέπει λοιπόν να διαπιστωθεί ότι, εν προκειμένω, η επίδικη τηλεμοιοτυπία αφορούσε ρητώς τους ενάγοντες. Αν και αληθεύει ότι δεν συνιστά τυπικώς απόφαση στρεφόμενη κατά των εναγόντων, είναι εντούτοις προφανές ότι το περιεχόμενό της τους αφορούσε άμεσα και προσήπτε σ' αυτούς ατασθαλίες των οποίων η διαπίστωση θα μπορούσε να έχει έναντι αυτών σοβαρές οικονομικές συνέπειες.

- 44 Απέκλειτο συνεπώς στην Επιτροπή, για τη διασφάλιση της τηρήσεως της αρχής της χρηστής διοικήσεως, μετά την αποστολή ενημερωτικής ανακοινώσεως στους συντονιστές του προγράμματος PHARE, να διενεργήσει έρευνα επί του περιεχομένου της εκθέσεως του εκπροσώπου της Ουγγρικής Κυβερνήσεως και του αρμόδιου συντονιστή του προγράμματος στην Ουγγαρία, καλώντας τους ενάγοντες να διατυπώσουν τις παρατηρήσεις τους επί των γεγονότων των οποίων γινόταν επίκληση.
- 45 Συνάγεται συνεπώς το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της χρηστής διοικήσεως αποστέλλοντας την επίδικη τηλεομοιοτυπία.
- 46 Οι ενάγοντες προβάλλουν επίσης κατ' ουσίαν ότι η καθυστέρηση με την οποία η Επιτροπή διόρθωσε την επίδικη τηλεομοιοτυπία συνιστά παραβίαση της αρχής της χρηστής διοικήσεως. Επικαλούνται σχετικά την απόφαση του Πρωτοδικείου της 15ης Μαρτίου 1995, T-514/93, Cobrecaf κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1995, σ. II-621), με την οποία έκρινε ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε υπηρεσιακό πταίσμα για το οποίο υπέχει εξωσυμβατική ευθύνη παραλείποντας να διορθώσει, εντός ευλόγου χρόνου, το σφάλμα το οποίο δέχθηκε ότι διέπραξε (σκέψη 70).

Στην τελευταία αυτή υπόθεση πάντως, η Επιτροπή είχε αναγνωρίσει ότι υπέπεσε σε πλάνη την οποία δεν διόρθωσε παρά δεκαπέντε μήνες μετά την ανακάλυψή της, ενώ, στην παρούσα υπόθεση, η Επιτροπή μετέβαλε αμέσως άποψη αφού διαπίστωσε ότι δεν υπήρχε κανένας λόγος αμφιβολίας σχετικά με την καλή οικονομική κατάσταση της NEC. Κατά συνέπεια, αν και η Επιτροπή ευθύνεται για προφανή έλλειψη επιμέλειας μη προβαίνοντας στη διενέργεια έρευνας μόλις έλαβε την έκθεση βάσει της οποίας απεστάλη η επίδικη τηλεομοιοτυπία, το γεγονός ότι δεν προέβη στη διόρθωση της εν λόγω τηλεομοιοτυπίας παρά ένα έτος μετά την αποστολή της δεν μπορεί να δικαιολογήσει την ίδια αιτίαση, εφόσον η Επιτροπή παρενέβη αμέσως μόλις αναγνώρισε την πλάνη της.

- 47 Πρέπει συνεπώς να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η Επιτροπή δεν παρέβη τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την αρχή της χρηστής διοικήσεως διορθώνοντας την επίδικη τηλεομοιοτυπία ένα έτος μετά την αποστολή της.

48 Επιπλέον, οι ενάγοντες προβάλλουν ότι η εν λόγω διόρθωση, εφόσον «δεν απέφερε ποτέ αποτελέσματα», συνιστά παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

49 Κατά πάγια νομολογία, η δυνατότητα επικλήσεως της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης παρέχεται σε κάθε επιχειρηματία στον οποίο ένα θεσμικό όργανο δημιούργησε βάσιμες προσδοκίες (απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουλίου 1995, T-466/93, T-469/93, T-473/93, T-474/93 και T-477/93, O'Dwyer κ.λπ. κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1995, σ. II-2071, σκέψη 48). Είναι προφανές ότι το προσδοκώμενο «αποτέλεσμα» της διορθώσεως στην οποία προέβη η Επιτροπή δεν μπορούσε να συνίσταται στην επίτευξη της συνάψεως συμβάσεως στα πλαίσια του προγράμματος PHARE, εφόσον η ανάθεση των έργων διενεργείται κατά το πέρας συγκριτικής εκτιμήσεως των προσφορών από το ωφελούμενο κράτος και κανένας από τους υποβάλλοντες προσφορά δεν έχει το δικαίωμα να επιλεγεί αυτομάτως ως ανάδοχος των έργων. Κατά συνέπεια, οι ενάγοντες δεν μπορούν να επικαλεστούν παραβίαση της αρχής της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και το επιχείρημά τους πρέπει να απορριφθεί ως προφανώς αβάσιμο.

Όσον αφορά την ύπαρξη πραγματικής και βεβαίας ζημίας

50 Αν και οι ενάγοντες ισχυρίζονται ότι η ζημία την οποία υπέστη η NEC αποτελείται από τρία στοιχεία, δηλαδή την απώλεια την οποία υπέστη, το διαφυγόν κέρδος και την προσβολή της φήμης της, στην πραγματικότητα, στα πλαίσια της εκτιμήσεως της ζημίας αυτής, περιορίζονται να επικαλεστούν το γεγονός ότι η NEC θα μπορούσε να είναι ο ανάδοχος των έργων αν η Επιτροπή δεν είχε επιδείξει την καταγγελθείσα παράνομη συμπεριφορά, και συνεπώς περιορίζονται στην επίκληση της ύπαρξης διαφυγόντος κέρδους καθώς και στην προσβολή της φήμης της. Διότι, όταν αναφέρονται στη σύμβαση των 800 000 ευρώ στην οποία η NEC θα έπρεπε να είναι ο αντισυμβαλλόμενος στη Δημοκρατία της Τσεχίας σε χρόνο προσεγγίζοντα τον χρόνο αποστολής της επίδικης τηλεμοιοτυπίας, υποδεικνύουν σαφώς ότι επρόκειτο για έργο το οποίο θεωρούσαν ότι είχαν μεγάλες πιθανότητες να τους ανατεθεί αλλά για το οποίο δεν είχαν ακόμη υποβάλει προσφορά. Το Πρωτοδικείο πρέπει επομένως να αποφανθεί αποκλειστικά επί του διαφυγόντος κέρδους που υπέστη η NEC και επί της προσβολής της φήμης της.

- 51 Όσον αφορά το διαφυγόν κέρδος, αρκεί η διαπίστωση ότι τούτο προϋποθέτει ότι η ενάγουσα είχε δικαίωμα να της ανατεθούν τα έργα του προγράμματος PHARE για τα οποία είχε εκδηλώσει το ενδιαφέρον της. Συναφώς, υπογραμμίζεται ότι, σε ένα σύστημα δημόσιων διαγωνισμών όπως το πρόγραμμα PHARE, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει σημαντική διακριτική ευχέρεια όσον αφορά τη λήψη αποφάσεως σχετικά με την ανάθεση ενός έργου. Κατά συνέπεια, ο υποβάλλων προσφορά δεν είναι βέβαιος ότι θα του ανατεθεί το έργο έστω και αν προτείνεται από την επιτροπή αξιολογήσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 29ης Οκτωβρίου 1998, T-13/96, TEAM κατά Επιτροπής, Συλλογή 1998, σ. II-4073, σκέψη 76). Κατά μείζονα λόγο, ο υποβάλλων προσφορά δεν είναι βέβαιος ότι θα του ανατεθεί το έργο εκ του μόνου γεγονότος ότι υπέβαλε την προσφορά του ή ακόμη εκ του μόνου γεγονότος ότι εξεδήλωσε ένα οποιοδήποτε ενδιαφέρον. Επιπλέον, οι ενάγοντες δεν απέδειξαν ότι η προσφορά τους δεν ελήφθη υπόψη κατά τη σύναψη οποιασδήποτε συμβάσεως ακόμη και αν ήταν, όπως ισχυρίζονται, ο υποψήφιος που ανταποκρινόταν πληρέστερα στους σχετικούς όρους.
- 52 Κατά συνέπεια, στην προκειμένη περίπτωση, η ζημία που συνίσταται στο διαφυγόν κέρδος που επικαλούνται οι ενάγοντες δεν είναι ούτε πραγματική ούτε βέβαια.
- 53 Όσον αφορά τη ζημία που απορρέει από την προσβολή της φήμης της NEC, ουδεμία αμφιβολία υπάρχει ότι μία τηλεομοιοτυπία με το περιεχόμενο της επίδικης, της 12ης Απριλίου 1995, μπορεί καθεαυτή να θίξει την εικόνα της εταιρίας η οποία είχε σαφώς επεκτείνει τις δραστηριότητές της στα πλαίσια του προγράμματος PHARE κατά τα έτη πριν από την αποστολή της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, δημιουργώντας έτσι μια καλή φήμη. Παρατηρείται συναφώς ότι η NEC συστήθηκε αποκλειστικά για την εκτέλεση των σχεδίων PHARE. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή, αναφέροντας ότι η εταιρία δεν ήταν πλέον σε θέση να ανταποκριθεί στις απαιτούμενες προϋποθέσεις οικονομικής αξιοπιστίας για τη συμμετοχή στο πρόγραμμα, προσέβαλε ακόμη σοβαρότερα τη φήμη της δεδομένου ότι εθίγη το σύνολο των δραστηριοτήτων της.
- 54 Λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών της προκειμένης περιπτώσεως, πρέπει επίσης να αναγνωριστεί η ύπαρξη ηθικής βλάβης που υπέστη ο M. P. Brown. Αφενός, είναι βέβαιο ότι ο M. P. Brown, υπό την ιδιότητα του διαχειριστή της NEC, προσπάθησε επανειλημμένα να αποκαταστήσει τη φήμη της εταιρίας έναντι των συντονιστών του προγράμματος PHARE και της ίδιας της Επιτροπής, χωρίς να λάβει καμία διευκρίνιση εκ μέρους της τελευταίας μέχρι τις 29 Ιανουαρίου 1996, ημερομηνία της συναντήσεώς του με τον υπεύθυνο των οριζόντιων προγραμμάτων της ΓΔ ΙΑ. Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή

τον έφερε σε κατάσταση αβεβαιότητας και τον ανάγκασε να προβεί σε άσκοπες προσπάθειες για να μεταβάλει την κατάσταση που δημιουργήθηκε από την ίδια την Επιτροπή (βλ. απόφαση του Πρωτοδικείου της 17ης Δεκεμβρίου 1998, T-203/96, Embassy Limousines & Services κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1998, σ. Π-4239, σκέψη 108).

- 55 Αφετέρου, δεδομένου ότι ο M. P. Brown κατέχει το 99 % των μετοχών της NEC, η προσβολή που επήλθε στη φήμη της εταιρίας είχε επίσης κατ' ανάγκη σοβαρές επιπτώσεις στη δική του φήμη. Υπογραμμίζεται συναφώς ότι, κατ' αρχάς, η NEC είχε καταχωρηθεί ως ατομική επιχείρηση, διά της οποίας ο M. P. Brown εκτελούσε τα σχέδια PHARE. Η φήμη του δεύτερου ενάγοντος συνδέεται συνεπώς στενά με τη φήμη της NEC.
- 56 Κατά συνέπεια, η επίδικη τηλεομοιοτυπία προσέβαλε επίσης τη φήμη του M. P. Brown.

Όσον αφορά την αιτιώδη συνάφεια

- 57 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, απόκειται στους προσφεύγοντες να προσκομίσουν την απόδειξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ του διαπραχθέντος από το θεσμικό όργανο πταίσματος και της προβαλλομένης ζημίας (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Ιανουαρίου 1992, C-363/88 και C-364/88, Finsider κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-359, σκέψη 25).
- 58 Οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι το γεγονός ότι δεν τους ανατέθηκαν πλέον έργα δεν μπορεί να οφείλεται παρά στην εσφαλμένη εκτίμηση της οικονομικής αξιοπιστίας της NEC.

- 59 Πρέπει να διαπιστωθεί ότι το περιεχόμενο της επίδικης τηλεομοιοτυπίας δεν μπορούσε να έχει άλλο αποτέλεσμα από τη μείωση της φήμης της εταιρίας στα μάτια των συντονιστών του προγράμματος PHARE. Οι επιπτώσεις στην εικόνα της NEC μεταξύ των συντονιστών του εν λόγω προγράμματος αποτελούν πράγματι αναπόφευκτη και άμεση συνέπεια μιας ανακοινώσεως με τέτοιο περιεχόμενο [βλ. διάταξη του Προέδρου του Πρωτοδικείου της 10ης Φεβρουαρίου 1999, T-211/98 R, Willeme κατά Επιτροπής, μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 42, που επικυρώθηκε με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 25ης Μαρτίου 1999, C-65/99 P (R), μη δημοσιευθείσα ακόμη στη Συλλογή, σκέψη 60].
- 60 Από τα ανωτέρω απορρέει επίσης ότι η συμπεριφορά της Επιτροπής προσέβαλε τη φήμη του M. P. Brown.
- 61 Κατά συνέπεια, η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της ζημίας που υπέστησαν οι ενάγοντες και της συμπεριφοράς της Επιτροπής είναι αποδεδειγμένη.

Επί του ποσού της ζημίας

Επιχειρηματολογία των διαδίκων

- 62 Στην αγωγή τους, οι ενάγοντες υποστηρίζουν ότι η ζημία την οποία υπέστη η ενάγουσα εταιρία μπορεί να εκτιμηθεί σε 1 300 000 ευρώ, ήτοι:
- 1 εκατομμύριο ευρώ για τις συμβάσεις η εκτέλεση των οποίων θα μπορούσε να είχε ανατεθεί στην εταιρία μεταξύ της 12ης Απριλίου 1995, ημερομηνίας αποστολής της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, και της ημερομηνίας καταθέσεως της παρούσας αγωγής. Οι ενάγοντες διευκρινίζουν συναφώς ότι αυτή η εκτίμηση της ζημίας που υπέστη η εταιρία διενεργήθηκε βάσει των συμβάσεων η εκτέλεση των οποίων της είχε ανατεθεί πριν από την πρώτη ημερομηνία και της συμβάσεως των 800 000

ευρώ, η εκτέλεση της οποίας ήταν βεβαία ότι θα της ανετίθετο στη Δημοκρατία της Τσεχίας, συμπεριλαμβανομένων των τόκων·

— 300 000 ευρώ για την προσβολή της φήμης της.

- 63 Ο δεύτερος ενάγων ζητεί από την πλευρά του 100 000 ευρώ ως αποκατάσταση της ηθικής βλάβης που υπέστη.
- 64 Στο δικόγραφο απαντήσεως, οι ενάγοντες, πέραν του ότι επιβεβαιώνουν την εκτίμηση της ηθικής βλάβης που υπέστη ο δεύτερος ενάγων, ζητούν την καταβολή 4 εκατομμυρίων ευρώ ως αποζημίωση στην ενάγουσα εταιρία, λαμβανομένης υπόψη της μακράς περιόδου που παρήλθε μεταξύ της 12ης Απριλίου 1995, ημερομηνίας αποστολής της επίδικης τηλεομοιοτυπίας, και της 5ης Αυγούστου 1997, ημερομηνίας καταθέσεως της παρούσας προσφυγής, και του γεγονότος ότι η διόρθωση στην οποία προέβη η Επιτροπή ήταν αναποτελεσματική. Προβάλλουν συναφώς ότι η ζημία που υπέστη η NEC αυξήθηκε, δεδομένου ότι η απώλεια του κύκλου εργασιών της κατά τα έτη αυτά ανήλθε σε 3 εκατομμύρια ευρώ. Επικουρικά, οι ενάγοντες ζητούν τον ορισμό εμπειρογνομόνων για την εκτίμηση της ζημίας που υπέστησαν.
- 65 Η εναγομένη υποστηρίζει ότι η εκτίμηση του κύκλου εργασιών τον οποίο η NEC θα μπορούσε να επιτύχει χάρη στις συμβάσεις του προγράμματος PHARE, βάσει των πραγματοποιηθέντων κατά το παρελθόν κύκλων εργασιών, είναι εν προκειμένω αλυσιτελής και το μόνο συγκεκριμένο στοιχείο είναι η απώλεια της συμβάσεως στη Δημοκρατία της Τσεχίας, συνολικής αξίας 800 000 ευρώ.
- 66 Πάντως, εφόσον η αξία μιας συμβάσεως καλύπτει όχι μόνον τα κέρδη αλλά επίσης το κόστος του σχεδίου καθώς και άλλα έξοδα και μισθούς, η τελική απώλεια που υπέστη η NEC είναι κατώτερη από την εκτίμησή της.

67 Τέλος, στο δικόγραφο ανταπαντήσεως, η Επιτροπή αμφισβητεί το λυσιτελές των εκτιμήσεων των εναγόντων βάσει των οποίων αυξάνουν σε 4 εκατομμύρια ευρώ το ποσό της αποζημιώσεως που ζητούν υπέρ της ενάγουσας εταιρίας, δεδομένου ότι κάθε γεγονός επερχόμενο μετά την ημερομηνία ανακλήσεως από την Επιτροπή της «προειδοποιήσεως» της δεν μπορεί κατά κανένα τρόπο και εν πάση περιπτώσει να αποδοθεί στην Επιτροπή.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

68 Εν προκειμένω, αποδείχθηκε ότι η προσβολή εκ μέρους της Επιτροπής της εικόνας και της φήμης των εναγόντων συνιστά πταίσμα για το οποίο υπέχει εξωσυμβατική ευθύνη η Κοινότητα. Απεναντίας, αποδείχθηκε ότι οι ενάγοντες δεν ζητούν βασίμως αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που απορρέει από διαφυγόν κέρδος, είτε αυτό είναι προγενέστερο είτε μεταγενέστερο της 11ης Απριλίου 1996, ημερομηνίας αποστολής της διορθωτικής τηλεμοιοτυπίας.

69 Το Πρωτοδικείο κρίνει εξάλλου ότι, λαμβανομένων υπόψη των συνθηκών της προκειμένης περιπτώσεως, δεν είναι αναγκαίο να ορισθούν εμπειρογνώμονες για την εκτίμηση της μη περιουσιακής ζημίας που υπέστησαν οι ενάγοντες, η οποία απορρέει από την προσβολή της εικόνας και της φήμης τους, και ότι η καταβολή ποσού 100 000 ευρώ στην ενάγουσα εταιρία και ποσού 25 000 ευρώ στον δεύτερο ενάγοντα συνιστά δίκαιη αποζημίωση.

70 Κατά πάγια νομολογία, το ποσό της οφειλόμενης αποζημιώσεως πρέπει να συνοδεύεται από τόκους υπερημερίας από της ημερομηνίας δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία διαπιστώνεται η υποχρέωση αποκαταστάσεως της

ζημίας (απόφαση του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1992, C-104/89 και C-37/90, Mulder κ.λπ. κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, Συλλογή 1992, σ. I-3061, σκέψη 35).

- 71 Δεδομένου ότι στα αιτήματα της αγωγής δεν υποδεικνύεται επιτόκιο, πρέπει να εφαρμοστεί ετήσιο επιτόκιο 4,5 %, από της ημερομηνίας της παρούσας αποφάσεως και μέχρις εξοφλήσεως.

Επί του αιτήματος αποκαταστάσεως

- 72 Οι ενάγοντες ζητούν επίσης από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την εναγομένη να αποκαταστήσει τη φήμη της ενάγουσας εταιρίας, απευθύνοντας έγγραφο σε όλους τους υπεύθυνους της Επιτροπής και των μονάδων διαχειρίσεως του προγράμματος PHARE στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη στο οποίο να αναφέρεται το διατακτικό της παρούσας αποφάσεως του Πρωτοδικείου.
- 73 Εν προκειμένω, είναι βέβαιο ότι η Επιτροπή απέστειλε διορθωτική τηλεομοιοτυπία σε όλες τις αντιπροσωπείες της Ευρωπαϊκής Ενώσεως στις 11 Απριλίου 1996. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν συντρέχει λόγος να αποφανθεί το Πρωτοδικείο επί του αιτήματος αυτού των εναγόντων.

Επί των δικαστικών εξόδων

74 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η εναγομένη ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά της έξοδα καθώς και στα έξοδα των εναγόντων, σύμφωνα με τα σχετικά αιτήματα των τελευταίων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τέταρτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Υποχρεώνει την εναγομένη να καταβάλει στην εταιρία New Europe Consulting Ltd αποζημίωση 100 000 ευρώ και στον Michael P. Brown αποζημίωση 25 000 ευρώ.**
- 2) **Τα ποσά αυτά γεννούν τόκους υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 4,5 % από της ημερομηνίας της παρούσας αποφάσεως, μέχρις εξοφλήσεως.**

- 3) **Καταδικάζει την εναγομένη στα δικαστικά της έξοδα καθώς και στα έξοδα των εναγόντων.**

Moura Ramos

Tiili

Mengozzi

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Ιουλίου 1999.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

R. M. Moura Ramos